

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Ordinului Ministerului Justiției cu privire la aprobarea
Regulilor privind scrierea numelui de familie și prenumelui în documentele de stare civilă
(în urma schimbării, rectificării sau transliterării acestora)

Numele inițiatorului și a autorului, precum și a participanților la elaborarea proiectului
Proiectul Ordinului Ministrului Justiției cu privire la aprobarea Regulilor privind scrierea numelui de familie și a prenumelui în documentele de stare civilă (în urma schimbării, rectificării sau transliterării acestora) a fost elaborat de Ministerul Justiției.
Scopul și obiectivele urmărite prin adoptarea actului normativ
<p>Proiectul are drept scop stabilirea unor reguli uniforme de scriere a numelui de familie și/sau a prenumelui la eliberarea copiilor de pe acte și documentele de stare civilă (duplicatelor certificatelor de stare civilă, extrase de pe acte de stare civilă etc.) în conformitate cu actele de stare civilă întocmite în diferite perioade de timp istorice, cu utilizarea scrisului în grafie latină sau chirilică.</p> <p>Proiectul are drept obiectiv stabilirea unor reguli de scriere corectă a numelor de familie și a prenumelor în temeiul unor acte de stare civilă întocmite în grafie chirilică (inclusiv cu utilizarea scrierii slavone vechi sau literelor grecești), fiind aplicate normele de transliterare, precum și de scriere a numelor de familie și a prenumelor cu aplicarea normelor de ortografie sau ținând cont de onomastica națională la rectificarea acestora.</p>
Expunerea problemelor abordate în proiect prin prisma cadrului normativ în vigoare, argumentarea necesității de reglementare
<p>Registrele actelor de stare civilă deținute în fondul arhivistic al Serviciului Stare Civilă cuprind în sine actele de stare civilă întocmite, începând cu anul 1915 și până în prezent, de către reprezentanții diverselor culte religioase (parohiile bisericilor ortodoxe, romano-catolice, rabinatele de pe lângă sinagoge), funcționarii primăriilor, sovietelor satești, oficiilor stare civilă. Actele de stare civilă oficializate conform ritualurilor religioase, în conformitate cu art. 3 alin. (3) al Legii nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă, sunt recunoscute valabile, fără a fi supuse înregistrării la organele de stare civilă.</p> <p>Particularitățile modului de înregistrare a actelor, întocmite în diferite perioade, cu utilizarea diferitor grafii, precum și specificul numelor purtate (datorat evoluției onomasticii, cu interferențe etnice, religioase (slavizarea numelor)), generează și astăzi discrepanțe în mai multe acte de stare civilă pe numele uneia și aceleiași persoane, dar și în raport cu alte documente deținute de aceasta (acte de identitate, diplome de studii, titluri de proprietate etc.).</p> <p>Diferențele între numele de familie și prenumele unei persoane utilizat în mai multe acte se datorează, transliterării incorecte a numelor dintr-o limbă în alta.</p> <p>Astfel, de exemplu, în cazul eliberării duplicatelor certificatelor de stare civilă de model sovietic, la completarea acestora (în limba rusă) în rubricile corespunzătoare privind numele de familie și prenumele titularului documentului (cu referire la persoanele născute în primele decenii ale secolului trecut), atestăm scrierea acestora după echivalentul antroponimic din limba rusă. De exemplu, în cazul în care actul de naștere certifică faptul înregistrării nașterii unei persoane cu prenumele „Teodor” (sau „Tudor”/„Toader”), la eliberarea duplicatului certificatului de naștere de model sovietic, prenumele era scris în certificat „Федор”.</p> <p>Eliberarea certificatelor de stare civilă de tip sovietic, cu încălcarea regulilor de transliterare a numelor, a determinat, în consecință eliberarea, în baza acestor certificate, a actelor de identitate din sistemul național de pașapoarte pe numele titularilor documentelor respective.</p> <p>La fel, transliterarea greșită, precum și ortografierea incorectă a numelor se atestă și în perioada procesului de eliberare a actelor de identitate în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 523 din 24 septembrie 1996 cu privire la reglementarea scrierii numelor de persoană în actele de identitate”, act normativ în temeiul căruia fostele secții de pașapoarte ale Ministerului Afacerilor Interne (actualmente secții de evidență și documentare a populației ale ÎS „CRIS „Registru” a Ministerului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor) au fost autorizate să rectifice, la</p>

eliberarea actelor de identitate, numele și prenumele ortografiate greșit. Exemple în acest sens, sunt:

1. eliberarea actului de identitate cu scrierea prenumelui „Petr” contrar actului de naștere („Петр”), contrar normelor de transliterare (corect fiind „Piotr”) și contrar normelor de ortografiere a prenumelui (corect fiind „Petru”);

2. eliberarea actului de identitate cu scrierea prenumelui „Afanasie” contrar actului de naștere („Афанасий”) și contrar normelor de ortografiere a prenumelui (corect fiind „Atanasie”);

3. eliberarea actului de identitate pe numele ortografiat greșit („Cibotari”), contrar actului de naștere („Чеботарь”), contrar normelor de transliterare (corect fiind „Cebotari”) și contrar normelor de ortografiere a prenumelui (corect fiind „Ciubotaru”);

4. eliberarea actelor de identitate pe numele soților cu scrierea numelui de familie ortografiat diferit („Cibotari”, „Ciubotaru”) pe baza aceluiași certificat de stare civilă („Чеботарь”);

5. eliberarea actului de identitate pe numele ortografiat greșit („Deacenco”), eliberat în baza actului de naștere („Дяченко”), contrar normelor de transcriere (corect fiind „Diacenco”).

Cu privire la modul de transliterare, ortografiere, precum și aprecierea corectitudinii scrierii numelui de familie/prenumelui, actualmente lipsesc anumite instrucțiuni cu privire la un cadru normativ care să reglementeze scrierea corectă prin transliterare și ortografiere a numelor înscrise în actele de stare civilă deja întocmite (înregistrate) în grafie chirilică.

Totuși, există unele prevederi normative, care sunt reglementate în „Instrucțiunea privind ortografierea numelor românești de persoane și transliterarea din rusește a numelor neromânești ale reprezentanților altor etnii”, aprobată prin hotărârea Comisiei republicane pentru reglementarea și ocrotirea onomasticii naționale din 04 mai 1993, nepublicată și neactualizată. Aceste norme sunt aplicabile doar în momentul înregistrării actului de stare civilă (cu referire, în primul rând, la actul de naștere al unei persoane), pentru înscrierea primară corectă a numelui conform formulei corecte de denotație a cetățeanului Republicii Moldova, iar normele de transliterare propuse prin această Instrucțiune vizează numele purtate de cetățenii ce sunt de alte etnii sau numele de proveniență străină. Normele de ortografiere a numelor persoanelor de origine română reglementate prin acest act normativ, pot fi aplicabile doar la scrierea numelui în rezultatul rectificării acestuia, la cererea persoanei, în baza normelor de ortografiere, precum și ținând cont de onomastica națională.

În condițiile de instabilitate a formelor numelui la aceeași persoană ce se observă în documente, se impune o uniformizare a soluțiilor pentru o varietate de aspecte problematice ce țin de scrierea corectă a acestuia.

Spre deosebire de Instrucțiunea nominalizată supra, proiectul își propune aprobarea regulilor de transliterare a numelor deja înscrise (de regulă în limba rusă) într-o formă sau alta în actele de stare civilă, indiferent de etnia purtătorului, reguli ce vor fi aplicabile la scrierea numelui în certificatele de stare civilă la cererea cetățeanului, care optează pentru menținerea formei inițial înscrise în act, fără intenția de a-l rectifica conform formei literare corecte.

Proiectul Regulilor nu vine să înlăture Instrucțiunea sus-nominalizată, ci propune o reglementare suplimentară pentru a acoperi situațiile problematice care apar în procesul de scriere a numelui, a căror soluționare nu cad sub incidența Instrucțiunii precizate.

Alături de regulile de transliterare, proiectul reglementează și reguli pentru soluționarea situațiilor în care un nume de familie și/sau prenume apare scris diferit, greșit, sau în formele sale populare, hipocoristice, biblice, arhaice, rusificate etc., precum și în cazurile în care certificatele de stare civilă eliberate anterior (prin transliterare greșită, prin slavizarea numelui etc.) contravin formei numelui înscris în acte de stare civilă.

Reglementările proiectului acoperă și problematica scrierii poreclelor înscrise în actele de stare civilă alături de numele de familie în anumite perioade, cu precizarea procedurilor corespunzătoare de modificare a actelor de stare civilă.

În situațiile de scriere a numelor diferite ale aceleiași persoane („Varvara” în actul de naștere, „Vera” în actul de căsătorie), proiectul stabilește regula de bază pentru aprecierea corectitudinii

scrierii numelui de familie și/sau a prenumelui, actul de naștere constituind temei de rectificare a tuturor celorlalte acte de stare civilă întocmite ulterior pe numele aceleiași persoane. La fel, proiectul stabilește Reguli de reglementare a dorinței cetățeanului de menținere a numelui purtat în tot timpul vieții, contrar formei autentice a numelui înscris în actul de naștere al acestuia.

Totodată, proiectul stabilește reguli de înlăturare a divergențelor privind scrierea numelui (în diferite forme) și în cazul în care purtătorul numelui este decedat, iar problema divergenței scrierii numelui este ridicată de urmașii acestuia din necesitatea de a răspunde rigorilor legale cu referire la corectitudinea înscrierilor efectuate în documentele oficiale.

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect de act normativ nu atrage cheltuieli financiare.

Respectarea transparenței în procesul decizional

Proiectul Ordinului Ministrului Justiției cu privire la aprobarea Regulilor privind scrierea numelui de familie și a prenumelui în documentele de stare civilă (în urma schimbării, rectificării sau transliterării acestora) este plasat pe paginile web ale Ministerului Justiției (compartimentul „Transparența decizională”, directoriul „Proiecte de acte normative remise spre coordonare”).

Viceministru

Nicolae EȘANU